

Syntax

CVIČENÍ

- Svěrákův diktát 😊
- <https://edu.ceskatelevize.cz/video/5101-diktat-se-zdenkem-sverakem-2010>

strukturní jednotky + realizace

- fonologie
 - foném
- morfologie (a slovotvorba)
 - morfém
- syntax
 - věta
- lexikologie
 - lexém
- sémantika
 - (sémém)

strukturní jednotky + realizace

- fonologie
 - foném – fón (hláska)
- morfologie (a slovotvorba)
 - morfém – morf
- syntax
 - věta – výpověď
- lexikologie
 - lexém – lex
- sémantika
 - (sémém)

základní syntaktické jednotky

základní syntaktické jednotky

- **věta & výpověď**

základní syntaktické jednotky

- **věta**

- *Marie zpívá dobře*

základní syntaktické jednotky

- **věta**

- *Marie zpívá dobře*
- **Marie zpívalo dobře*
- **Marie zpívat dobře*
- **Marie dobře*

základní syntaktické jednotky

- **věta**

- *Marie zpívá dobře*

- **Marie zpívalo dobře*

- **Marie zpívat dobře*

- **Marie dobře*

- ***co je to věta?***

základní syntaktické jednotky

- **věta**

- „výsledek derivace, při níž se **syntaktickými pravidly** slučují **lexikální** rysy (jako jsou jméno, sloveso, adjektivum, předložka, adverbium) a **gramatické** rysy (jako jsou osoba, číslo, čas, modus apod.) a vytvářejí **hierarchicky** organizovanou **strukturu**, která vyjadřuje událost. Věta je tedy jednotka, která má určitou **morfosyntaktickou** strukturu a **sémantickou** strukturu. (...) je centrálním členem věty **rys [Verbum]**, který je sloučen s gramatickými rysy čas, modus, vid a s rysy osoba, číslo a **realizován jako sloveso v určitém morfologickém tvaru**“

(NESČ)

základní syntaktické jednotky

- **věta**

- „ ...větou obvykle rozumíme jistou **gramaticky uspořádanou elementární jednotku textu** (včetně mluvené promluvy, již zahrnujeme pod pojmem „text“) **s výpovědní funkcí...**“
(AGSČ, s. 541)

věta

věta

- gramatická správnost

věta

- gramatická správnost
- sémantická správnost

věta

- gramatická správnost
 - **Na dálnici D1 se po dvou hodinou konečně rozjelo oběma směrech.*
- sémantická správnost
 - *# Na geniální dálnici se po dvou slovesech konečně zima rozplakala oběma paneláky.*

věta

- výrazová (= **formální**) stránka

věta

- výrazová (= **formální**) stránka

- významová (= **sémantická**) stránka

věta

- výrazová (= **formální**) stránka

- *Karla ; seno ; žrát → Karla žere seno.*

PODMĚT – PŘÍSUDEK – PŘEDMĚT

- významová (= **sémantická**) stránka

- *Karla ; seno ; žrát → Karla žere seno.*

AGENS – (DĚJ) – PATIENS

→ *Seno je žráno Karlou.*

základní syntaktické jednotky

- **výpověď**
 - konkrétní realizace věty
 - situačně zakotvena

základní syntaktické jednotky

- **výpověď**
 - konkrétní realizace věty
 - situačně zakotvena
- věta: *Učím rád*
 - **výpověď 1:** *Učím rád* [Radek Čech, 10. 9. 2022, 8:50]
 - **výpověď 2:** *Učím rád* [Jan Ámos Komenský, 26. 9. 1630, 9:50]
 - ...

výpověď

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

výpověď

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

- pragmatická stránka
 - *Ludmila hraje na housle a Hugo hraje na klavír.* (různé pojetí času)

výpověď

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

- pragmatická stránka
 - *Ludmila hraje na housle a Hugo hraje na klavír. (různé pojetí času)*

výpověď'

- výrazová (= **formální**) stránka
- významová (= **sémantická**) stránka

- pragmatická stránka
 - *Ludmila hraje na housle a Hugo hraje na klavír. (různé pojetí času)*

VS

základní syntaktické jednotky

- **klauze**

základní syntaktické jednotky

- klauze

- *Petra spala*
- *Petra si mohla číst*
- *Petra spala a Pavel četl*
- *Petra spala, Pavel četl, děti si hrály a studenti se učili syntax*

základní syntaktické jednotky

- klauze

- *Petra spala*
- *Petra si mohla číst*
- *Petra spala a Pavel četl*
- *Petra spala, Pavel četl, děti si hrály a studenti se učili syntax*

základní syntaktické jednotky

- klauze

- *Petra spala* 1 klauze
- *Petra si mohla číst* 1 klauze
- *Petra spala a Pavel četl* 2 klauze
- *Petra spala, Pavel četl, děti si hrály a studenti se učili syntax* 4 klauze

- gramatická struktura obsahující *finitní* sloveso ve funkci přísudku

CVIČENÍ

Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu a mají jedno či více dětí jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení.

1. doplňte čárky do souvětí
2. z celého souvětí vypište jednotlivé klauze
3. z celého souvětí vypište jednotlivé přísudky

CVIČENÍ

Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku, kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu a mají jedno či více dětí, jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení.

- 1. doplňte čárky do souvětí**
2. z celého souvětí vypište jednotlivé klauze
3. z celého souvětí vypište jednotlivé přísudky

CVIČENÍ – VÝSLEDEK

- *Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku, kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu a mají jedno či více dětí, jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení.*
- 1. KLAUZE: *Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení*
- 2. KLAUZE: *kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu*
- 3. KLAUZE: *a mají jedno či více dětí*

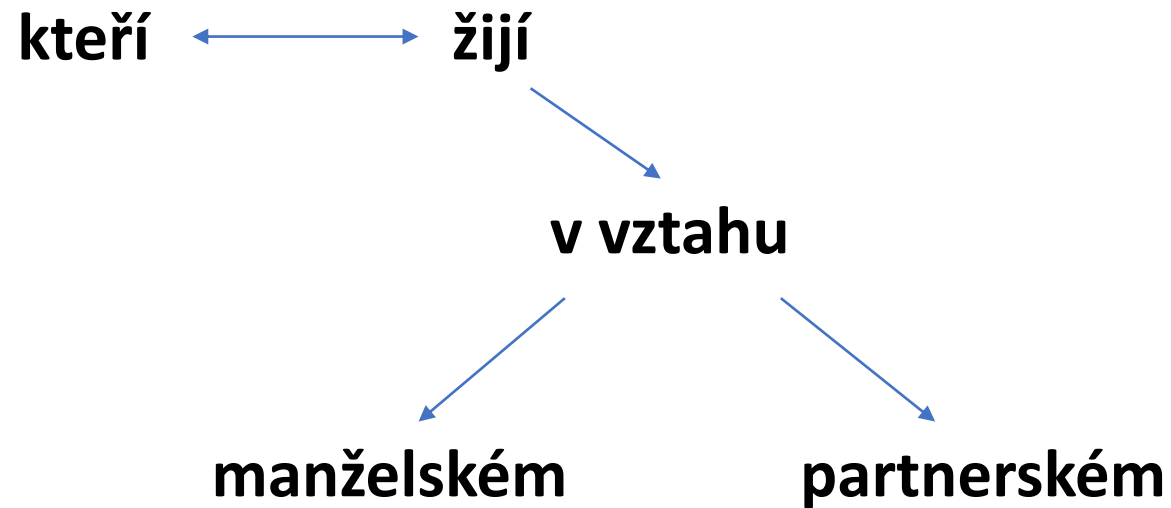
CVIČENÍ – VÝSLEDEK

- *Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku, kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu a mají jedno či více dětí, jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení.*
- 1. KLAUZE: *Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku jasně **souvisí** s půjčkami na vlastní bydlení.*
- 2. KLAUZE: *kteří **žijí** v manželském nebo partnerském vztahu*
- 3. KLAUZE: *a **mají** jedno či více dětí*

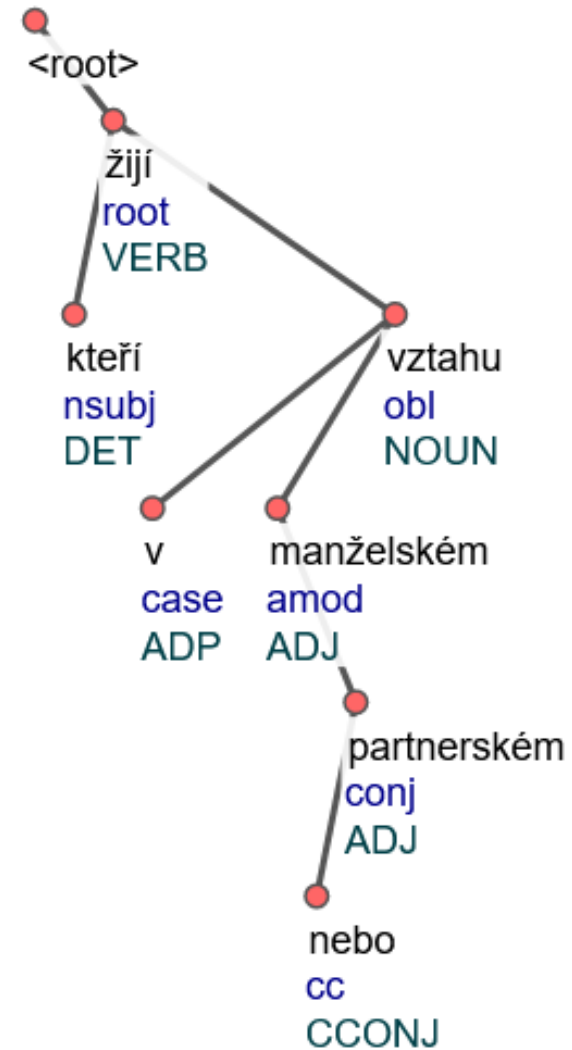
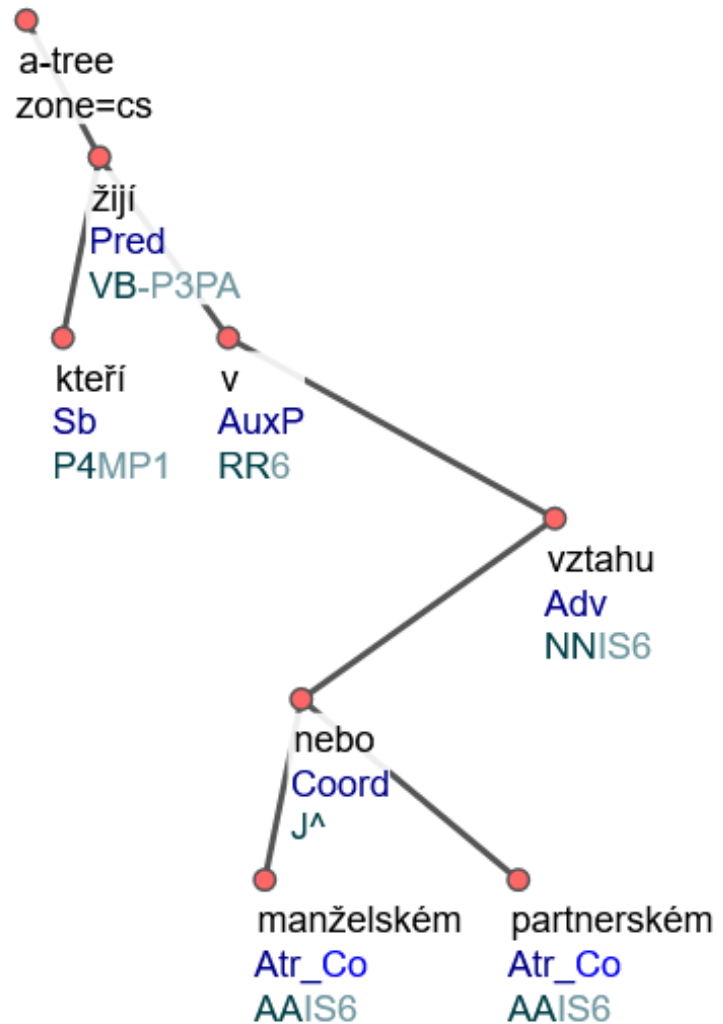
CVIČENÍ: nakreslete školský skladebný graf 2. klauze

- *Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku, kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu a mají jedno či více dětí, jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení.*
- **1. KLAUZE:** *Vysoký podíl půjček mezi lidmi před 30. rokem věku jasně souvisí s půjčkami na vlastní bydlení.*
- **2. KLAUZE:** *kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu*
- **3. KLAUZE:** *a mají jedno či více dětí*

kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu

kteří žijí v manželském nebo partnerském vztahu

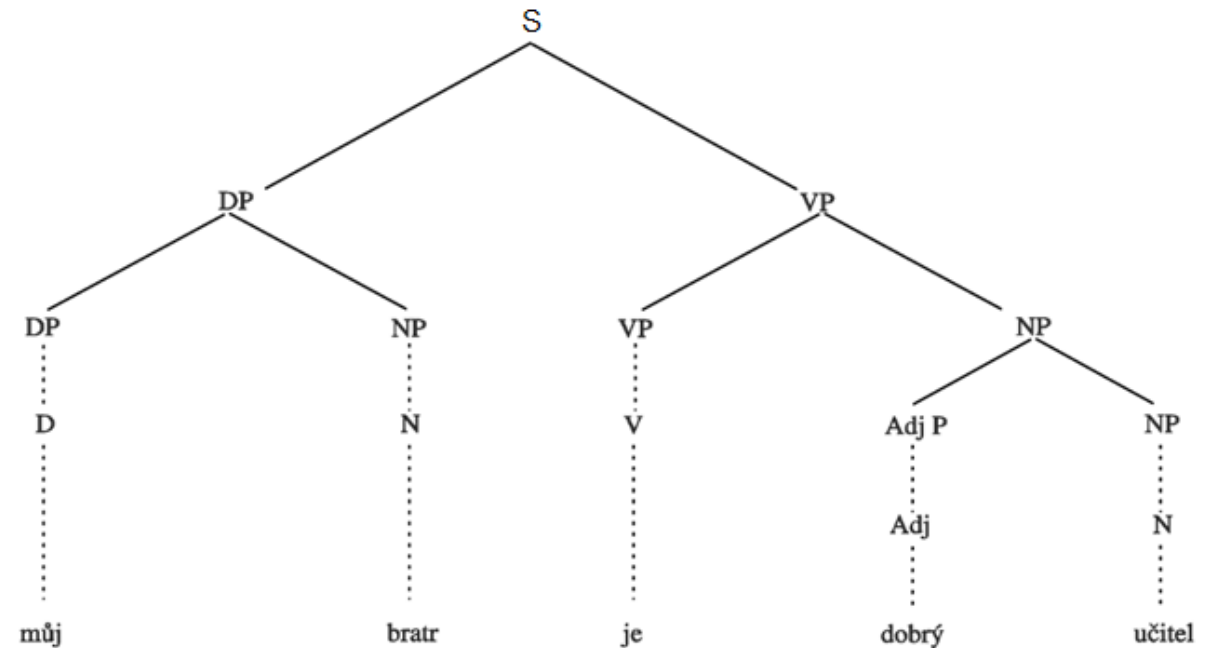
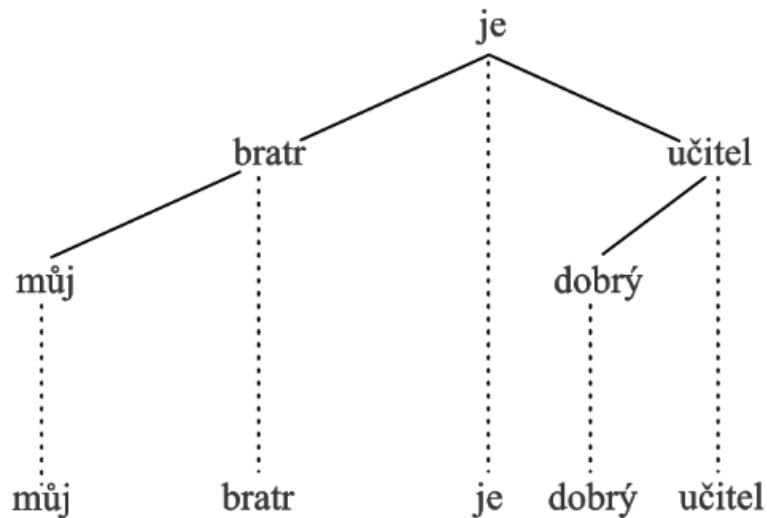
**hierarchická struktura
věty
a možnosti jejího
zachycení**

hierarchická struktura věty a její zachycení

Můj bratr je dobrý učitel.

- závislostní strom

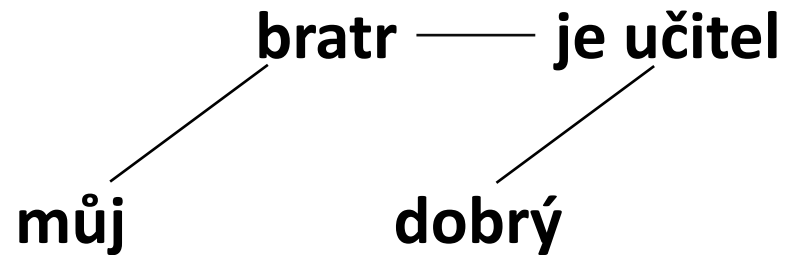
- bezprostředněsložkový strom

hierarchická struktura věty a její zachycení

Můj bratr je dobrý učitel.

- skladebný strom „školské“ syntaxe

- de facto kombinace obou typů stromu

školský rozbor

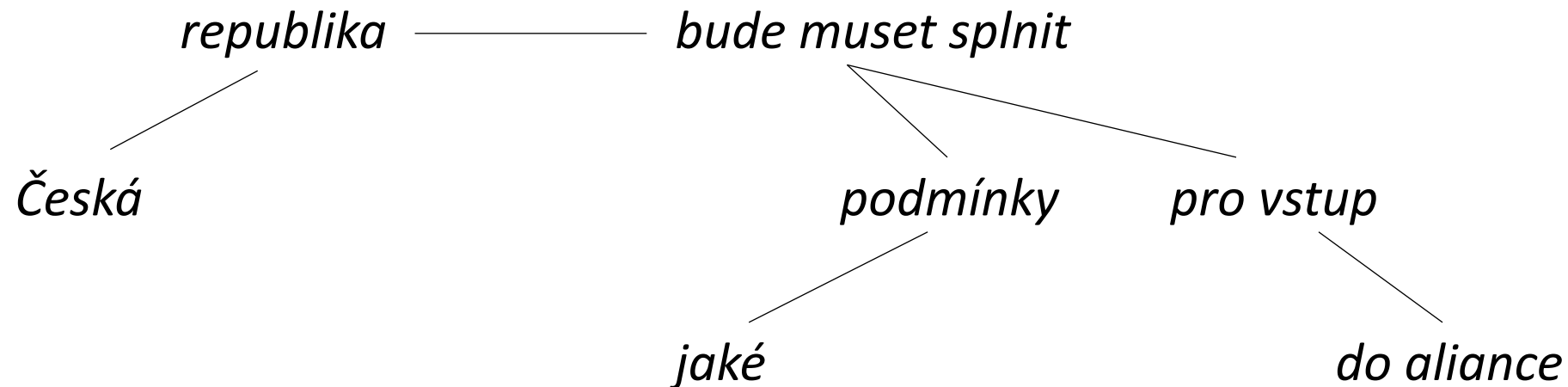
- 1 uzel = 1 větný člen

Jaké podmínky bude muset Česká republika splnit pro vstup do aliance?

školský rozbor

- 1 uzel = 1 větný člen

Jaké podmínky bude muset Česká republika splnit pro vstup do aliance?

školský rozbor

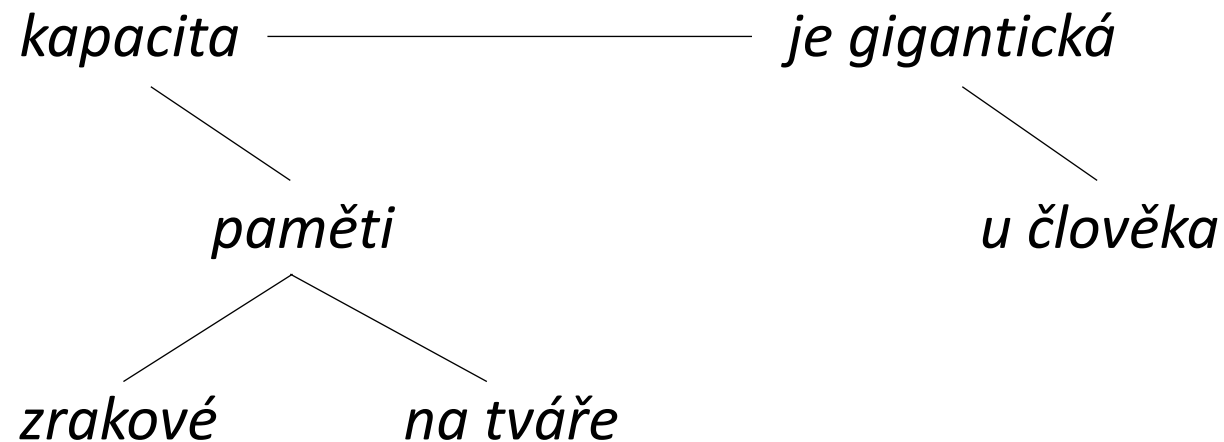
- 1 uzel = 1 větný člen

Kapacita zrakové paměti na tváře je u člověka gigantická.

školský rozbor

- 1 uzel = 1 větný člen

Kapacita zrakové paměti na tváře je u člověka gigantická.

CVIČENÍ

